

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW W BYDGOSZCZY

85-097 Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 34
Tel. (0-52) 345-56-44, Fax (0-52) 345-56-17, Tel. Centrala (0-52) 3254-100
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dn. 28.06.2003 r.

Znak: RBG-0361-053/02/AB

Zakład Energetyczny S.A.
w Olsztynie
ul. Kościuszki 83
10-950 Olsztyn

Decyzja nr RBG 9/2003

Na podstawie art. 104 KPA oraz art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2000 r. Nr 122, poz. 1319 z późn. zm. – zwana dalej ustawą) i §6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie ustalenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002 r. Nr 18, poz. 172), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu przeciwko Zakładowi Energetycznemu S.A. w Olsztynie, działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy, nie stwierdza się stosowania przez Zakład Energetyczny S.A. w Olsztynie praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy, polegającej na:

narzucaniu odbiorcom z terenu Gminy i Miasta Dźwierzuty, wobec których stwierdzono niedozwoloną manipulację w zegarze sterującym, uciążliwego warunku umowy dostawy energii elektrycznej, stosownie do którego przywrócenie dwutaryfowego rozliczania zużytej energii elektrycznej będzie mogło nastąpić po co najmniej 12 miesiącach od zaistnienia faktu niedozwolonej manipulacji w zegarze sterującym, przy jednoczesnym obciążeniu odbiorcy opłatą wyrównawczą ustaloną zgodnie z obowiązującą taryfą.

Uzasadnienie

Pismem z dnia 7.11.2002 r. Pan Tadeusz Pichola (zwany dalej skarżącym) zwrócił się do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – delegatury Urzędu w Bydgoszczy ze skargą dotyczącą działalności Zakładu Energetycznego S.A. w Olsztynie (zwana dalej Zakładem, bądź uczestnikiem). Istotą skargi była polemika z Zakładem dotycząca faktu niedozwolonej manipulacji w zegarze sterującym, jakiej zdaniem Zakładu dopuścił się skarżący.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej Prezesem Urzędu, bądź organem antymonopolowym), nie będąc właściwy dla rozstrzygnięcia sporu dotyczącego kradzieży energii elektrycznej, poinformował skarżącego o braku przesłanek dla podjęcia działań w jego imieniu. Jednocześnie, mając na uwadze przedstawiony przez skarżącego dokument – pismo Urzędu Regulacji Energetyki Północny Oddział Terenowy w Gdańsku (zwany dalej URE) z dnia 22.10.2002 r. adresowane do skarżącego – w którym to URE wypowiedział się, iż działanie Zakładu polegające na podwójnym karaniu odbiorcy, tj. opłatą wyrównawczą i niemożnością pobierania energii elektrycznej w dwóch strefach czasowych, jest pozbawione podstaw prawnych i nosi znamiona praktyki monopolistycznej – postanowił o wszczęciu z dniem 22.11.2002 r. z urzędu postępowania antymonopolowego w związku z zarzutem jak w sentencji decyzji.

W odpowiedzi na postawiony zarzut, Zakład odpowiedział pismem z dnia 13.12.2002 r., iż jego pracownicy stwierdzili w dniu 2.10.2000 r. uszkodzenie osłony przycisków sterujących zegara sterującego licznikiem 2 strefowym, zainstalowanego w pomieszczeniu skarżącego. Uszkodzenie takie w ocenie Zakładu umożliwiałoby pobieranie energii elektrycznej po niższych cenach w strefach, kiedy obowiązywała droższa cena. Zakład wskazał, iż w takich przypadkach (nielegalnego poboru) odbiorca powinien być obciążony opłatami ustalonymi na podstawie:

- 2 krotnych cen i stawek opłat ustalonych dla grupy taryfowej, do której jest zakwalifikowany;
- udowodnionej ilości energii lub jeśli nie można udowodnić, przyjmuje się ryczałtową ilość energii w zależności od sposobu jej pobierania.

Zakład zaznaczył, iż w przypadku skarżącego nie było poboru energii z pominięciem układu pomiarowego, lecz tylko pobór energii po niższych cenach w okresie, kiedy obowiązywały wyższe ceny. W związku z tym, Zakład nie naliczył skarżącemu żadnej kary, a jedynie dokonał przeliczenia pobranej energii z grupy taryfowej 2 strefowej do 1 strefowej. Jedyną karą dla odbiorcy za nie dotrzymanie warunków umowy o dostarczanie energii elektrycznej było ograniczenie przez kolejne 12 miesięcy – od stwierdzenia faktu nielegalnego poboru – możliwości korzystania przez odbiorcę z rozliczeń 2 strefowych. Zasadę tę Zakład zmienił począwszy od dnia 10.07.2001 r. Od tego czasu wymiana zegar na nowy i rozliczanie w dalszym ciągu odbywa się wg grupy taryfowej 2 strefowej.

Zakład poinformował, iż do czasu zmiany zasad postępowania, tj. do 10.07.2001 r. miało miejsce 39 przypadków manipulacji w zegarze sterującym 2 strefowym licznikiem, z czego w 24 przypadkach dokonano zmiany rozliczeń z grupy taryfowej 2 strefowej na 1 strefową. Od dnia 10.07.2001 r. do dnia nadania pisma (13.12.2002 r.) stwierdzono 30 przypadków analogicznej manipulacji. U tych odbiorców rozliczanie w dalszy ciąg odbywa się wg grupy taryfowej 2 strefowej.

Z kolei w piśmie z dnia 22.01.2003 r. Zakład oświadczył, iż co prawda taryfa opłat za energię elektryczną w pkt 7.3, 7.4 i 7.5 określa zasady naliczania odbiorcom należności z tytułu nielegalnego poboru energii, jednak przypadek manipulacji w zegarze sterującym jest szczególnym przypadkiem nielegalnego pobierania energii. Wobec tego Zakład korzystając z

pkt 7.5 taryfy dokonał przeliczenia pobranej energii za cały okres trwania nieprawidłowości. W przeliczeniu nie było żadnej kary dla odbiorcy. Jediną karą było rozliczanie jednostrefowe przez okres 1 roku od daty stwierdzenia manipulacji. Zakład powtórzył, iż od dnia 10.07.2001 r. na polecenie Północnego Terenowego Oddziału URE w Gdańsku, zmienił zasady stosowane w tego typu przypadkach.

Pismem z dnia 20.02.2003 r. URE przedstawił na prośbę Prezesa Urzędu własne stanowisko w sprawie. W jego ocenie działanie Zakładu było bezprawne, gdyż zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. z 1997 r. Nr 54, poz. 348 z późn. – zwana dalej Prawem energetycznym), w razie nielegalnego pobierania paliw lub energii z sieci, przedsiębiorstwo energetyczne pobiera opłaty za nielegalnie pobrane paliwo lub energię w wysokości określonej w taryfach lub dochodzi odszkodowania na zasadach ogólnych. Natomiast zgodnie z §5 ust. 1 pkt 4 oraz § 46 i 47 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U. z 2000 r. Nr 1, poz. 7), taryfa powinna, odpowiednio do prowadzonej przez przedsiębiorstwo energetyczne działalności gospodarczej, określać między innymi opłaty za nielegalny pobór energii elektrycznej, a także wskazywać w jaki sposób należy obliczać wysokość opłat sankcyjnych. Zdaniem URE, działanie polegające na samowolnym ograniczeniu odbiorcy możliwości wyboru grupy taryfowej nie znajduje oparcia w przepisach ustawy Prawo energetyczne. Jest również niezgodne z treścią umów na dostawę energii elektrycznej zawieranych przez uczestnika. Zdaniem URE, nie można karać odbiorcy dwukrotnie za dokonanie tego samego przewinienia, tj. raz poprzez obciążenie go opłatami sankcyjnymi ustalonymi zgodnie z obowiązującą taryfą, oraz ponownie poprzez uniemożliwienie skorzystania z grupy taryfowej G12 przez okres 12 miesięcy.

Pismem z dnia 27.02.2003 r. Zakład sprecyzował, iż wobec skarżącego nie zastosowano sankcji polegającej na 2 krotności cen i stawek opłat, ponieważ zasada ta nie obowiązywała przez cały okres podlegający przeliczeniu. Jednocześnie wskazał, że zasadę utraty prawa odbiorcy do korzystania z licznika 2 strefowego przez okres 1 roku stosował w okresie od dnia 1.02.2000 r. do dnia 10.07.2001 r. Przeprowadził również symulacyjnie (na podstawie proporcji zużycia energii w strefach w okresie po przywróceniu 2 strefowego rozliczania) porównanie kwoty jaką uiszczył skarżący na podstawie przeliczenia i przymusowego zaliczenia do grupy taryfowej G11 (rozliczanie jednotaryfowe) z kwotą, jaką uiszczyłby z zastosowaniem sankcji dwukrotności cen i stawek opłat. Z udzielonych informacji wynika, iż skarżący zapłacił o 411,50 zł mniej niż przy zastosowaniu zasady dwukrotności cen i stawek opłat.

Zakład uzasadnił swoje postępowanie tym, iż cennik energii elektrycznej Nr 7/32-Z/97, jak również wcześniejsze cenniki nie przewidywały opłat sankcyjnych w postaci dwukrotności cen i stawek opłat określonych w danej grupie taryfowej. Dopiero taryfy opracowane w oparciu o przepisy wykonawcze do ustawy Prawo energetyczne wprowadziły tę zasadę. Jednocześnie Zakład przyznał, że zarówno §30 tzw. rozporządzenia taryfowego z 3.12.1998 r. jak i §9 aktualnie obowiązującego rozporządzenia taryfowego dają odbiorcy prawo wyboru grupy taryfowej.

Pismem z dnia 9.05.2003 r. Zakład przedłożył kalkulację finansowego efektu stosowanej przez siebie praktyki (tabela poniżej) wskazując, iż tylko w jednym przypadku (odbiorca Marcin Klejna) wyliczenie było niekorzystne dla odbiorcy. Uczestnik potwierdził, iż taryfa obowiązująca w dniu stwierdzenia nielegalnej manipulacji w zegarze sterującym u P. T. Picholi nie przewidywała przymusowego rozliczania jednostrefowego przez okres 12 miesięcy od chwili stwierdzenia tego faktu.

Tabela nr 1 – szacunkowa kalkulacja korzyści/strat finansowych odniesionych przez odbiorców na skutek praktyki Zakładu będącej przedmiotem postępowania (24 przypadki wskazane przy piśmie Zakładu z dnia 9.05.2003 r. + przypadek P. Tadeusza Picholi)

Lp.	Imię i nazwisko Odbiorcy	Korzyść finansowa odbiorcy (szacunek Zakładu)
1	Pichola Tadeusz	411,50 zł
2	Treder Henryk	423,31 zł
3	Pakuła Jerzy	96,56 zł
4	Szynaka Czesław	852,14 zł
5	Klejna Czesław	-44,99 zł
6	Kania Czesław	2.056,73 zł
7	Zysk Jadwiga	3,160,04 zł
8	Banacki Ryszard	114,56
9	Piątek Janusz	95,55 zł
10	Kaczmarczyk Ryszard	933,47 zł
11	Musiał Tadeusz	1.728,51 zł
12	Niegowska Wiesława	508,67 zł
13	Tomaszewski Tadeusz	831,34 zł
14	Jabłonowski Dariusz	1.132,49 zł
15	Tomkiewicz Irena	178,88 zł
16	Nowaczyk Jerzy	366,74 zł
17	Cizman Elżbieta	689,01 zł
18	Tumas Helena	590,48 zł
19	Chyliński Andrzej	648,54 zł
20	Pawłowski Czesław	1.664,37 zł
21	Elke Andrzej	1.413,88 zł
22	Józefowicz Zbigniew	1.179,92 zł
23	Cymer Andrzej	519,17 zł
24	Kuriata Józef	1.447,28 zł
25	Czuczko Ryszard	491,88 zł
Łączna kwota		21.490,03 zł

Powyższe pozwoliło na zamknięcie postępowania dowodowego w dniu 15.05.2003 r. i dokonanie ustaleń faktycznych jak niżej:

Skarżącego wiązała z uczestnikiem umowa – zgłoszenie nr 1285/8/97 z dnia 1.07.1997 r. o dostarczanie energii elektrycznej wg grupy taryfowej G12 wraz z aneksem z tej samej daty. Zgodnie z pkt 2 aneksu do umowy, „w przypadku stwierdzenia niedozwolonych manipulacji w zegarze sterującym, rozliczenie pobranej energii elektrycznej nastąpi wg ceny strefy droższej”.

W dniu 14.03.2001 r. strony zawarły nową umowę nr R6/VR/B/1076/2001 o świadczenie usług przesyłowych i sprzedaży energii elektrycznej wg grupy taryfowej G11, a w dniu 22.11.2001 r. na wniosek skarżącego zawarto umowę nr R6/VR/B/7944/01 o świadczenie usług przesyłowych i sprzedaży energii elektrycznej wg grupy taryfowej G12. Zarówno umowa z dnia 14.03.2001 r., jak i umowa z dnia 22.11.2001 r. zawierają zapis, zgodnie z którym „w przypadku stwierdzenia pobierania przez Odbiorcę energii do celów

niezgodnych z umową, wymagających stosowania innej grupy taryfowej, Odbiorca zobowiązany jest wyrównać różnicę należności za cały okres trwania nieprawidłowości nie objętych przedawnieniem roszczeń” (§8 pkt 3 umowy).

Żadna z umów, o których mowa powyżej, nie zawiera postanowienia, stosownie do którego: „odbiorcy rozliczani 2 strefowo za energię elektryczną, tracą prawo do licznika 2 taryfowego na okres 12 miesięcy od dnia stwierdzenia nielegalnego poboru energii będącego skutkiem niedozwolonej manipulacji w zegarze sterującym licznikiem”, bądź innego równoznacznego, w którym określono szczegółowe zasady ograniczeń w wyborze grupy taryfowej G12.

Również taryfy obowiązujące w okresie trwania rozpatrywanej praktyki (taryfa nr 7/32-Z oraz taryfa z 2000 r.) nie przewidywały możliwości nałożenia na odbiorcę sankcji w postaci uniemożliwienia skorzystania z rozliczeń w oparciu o grupę taryfową G12 przez okres 12 miesięcy od stwierdzenia faktu niedozwolonej manipulacji.

W dniu 2.10.2000 r. pracownicy Zakładu stwierdzili uszkodzenie osłony przycisków sterujących zegara sterującego licznikiem 2 strefowym, zainstalowanego w pomieszczeniu Tadeusza Picholi. Na tej podstawie Zakład dokonał przeliczenia pobranej energii z grupy taryfowej 2 strefowej do 1 strefowej za okres trzyletni od 2.10.1997 r. do 2.10.2000 r., nie stosując sankcji w postaci dwukrotności cen i stawek opłat. Karą dla odbiorcy za nie dotrzymanie warunków umowy o dostarczanie energii elektrycznej było ograniczenie przez kolejne 12 miesięcy – od stwierdzenia faktu nielegalnego poboru – możliwości korzystania z rozliczeń 2 strefowych.

Zasadę, o której mowa powyżej, Zakład zmienił począwszy od dnia 10.07.2001 r. na skutek interwencji Północnego Terenowego Oddziału URE w Gdańsku. Od tego czasu wymienia zegar na nowy i rozliczanie w dalszym ciągu odbywa się wg grupy taryfowej 2 strefowej. Do dnia 10.07.2001 r. miało miejsce 39 przypadków manipulacji w zegarze sterującym 2 strefowym licznikiem, z czego w 24 przypadkach Zakład dokonał zmiany rozliczeń z grupy taryfowej 2 strefowej na 1 strefową, analogicznie do przypadku skarżącego Tadeusza Picholi.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego, Prezes Urzędu zważył co następuje:

Przesłanką uznania praktyki za ograniczającą konkurencję na podstawie art. 8 ustawy, jest w pierwszym rzędzie naruszenie przepisu art. 1 ustawy, w którym mowa jest o naruszeniu interesu publicznego, na straży którego stoi Prezes Urzędu.

Istotnym dla rozstrzygnięcia o istnieniu interesu publicznego w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy jest ustalenie, iż dotyczy on z góry nieokreślonej liczby osób. Organ antymonopolowy wszczynając postępowanie przyjął, iż uczestnik decydując się na stosowanie rozpatrywanej praktyki nie mógł przewidzieć ilu z odbiorców ona dotknie. Jego ewentualny zamiar antykonkurencyjny ujawnił się już z dniem 1.02.2000 r. i trwał nieprzerwanie aż do dnia ustania praktyki, tj. do dnia 10.07.2001. Skutki praktyki – traktowanej przez Zakład jako zasada postępowania – konkretyzowały się każdorazowo dopiero z chwilą stwierdzenia niedozwolonych manipulacji. W takiej sytuacji każda potencjalna osoba, wobec której stwierdzono by manipulacje w zegarze sterującym, zostałaby dotknięta praktyką uczestnika. Przesądza to jednoznacznie o możliwości naruszenia przez uczestnika interesu nie tylko jednostki, czy też konkretnej grupy podmiotów, lecz ogółu (interesu publicznego).

Prezes Urzędu nie miał wątpliwości, iż Zakład zajmuje na rynku dystrybucji energii elektrycznej w Gminie Dźwierzuty pozycję dominującą w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy (przesłanka ustalenia odpowiedzialności na podstawie art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy). Przyznał to

sam Zakład w piśmie z dnia 13.12.2002 r., gdzie udzielił informacji o posiadaniu w tak ustalonym rynku 100% udziału, co pozwala traktować tę okoliczność jako bezsporną.

Tym samym, spełnione zostały wstępne przesłanki warunkujące merytoryczne rozpatrzenie sprawy.

Postępowanie zostało wszczęte pod zarzutem naruszenia przepisu art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy. Przesłankami ustalenia odpowiedzialności Zakładu na tej podstawie są:

1. uciążliwe warunki umowy;
2. narzucenie warunków jak wyżej z wykorzystaniem posiadanej pozycji dominującej;
3. uzyskanie przez przedsiębiorcę nieuzasadnionych korzyści.

Ad. 1 W ocenie Prezesa Urzędu, warunek dotyczący ograniczenia odbiorcom gwarantowanej im prawnie możliwości wyboru grupy taryfowej należy uznać za uciążliwy. Jest on sprzeczny z przepisami §30 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 3 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną, w tym rozliczeń z indywidualnymi odbiorcami w lokalach (Dz.U. z 1998 r. Nr 153, poz. 1002 – zwane dalej rozporządzeniem taryfowym z 1998 r.) oraz §9 ust. 2 rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U. z 2001 r. Nr 1, poz. 7 – zwane dalej rozporządzeniem taryfowym z 2000 r.), które przyznają odbiorcy prawo wyboru jednej spośród grup, do których może być zaliczony. Jedynym ograniczeniem uprawnienia, o którym mowa, jest ustanowienie minimalnego 12 miesięcznego okresu pomiędzy kolejnymi zmianami przynależności grupowej.

Zgodnie z §19 pkt 12 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 21 października 1998 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, pokrywania kosztów przyłączenia, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. z 1998 r. Nr 135, poz. 881 – zwane dalej rozporządzeniem przyłączeniowym z 1998 r.) oraz §13 pkt 10 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 września 2000 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. z 2000 r. Nr 85, poz. 957 – zwane dalej rozporządzeniem przyłączeniowym z 2000 r.) umowa sprzedaży energii elektrycznej powinna określać m.in. odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy. Tym samym, kwestie dotyczące przymusowej zmiany grupy taryfowej w przypadku stwierdzenia nielegalnego poboru powinny być określone w umowie. Prezes Urzędu ustalił, iż umowa wiążąca uczestnika postępowania ze skarżącym w dniu stwierdzenia niedozwolonej manipulacji (2.10.2000 r.) – zawarta na podstawie wzorca powszechnie stosowanego przez uczestnika – nie zawierała postanowień, które upoważniałyby uczestnika do ograniczenia odbiorcom, wobec których stwierdzono niedozwolone manipulacje, uprawnienia do wyboru grupy taryfowej (w ramach odpowiedzialności za niedotrzymanie warunków umowy). Umowa – zgłoszenie nr 1285/8/97 z dnia 1.07.1997 r. o dostarczanie energii elektrycznej wg grupy taryfowej G12 zawierała w pkt 2 aneksu postanowienie, zgodnie z którym „w przypadku stwierdzenia niedozwolonych manipulacji w zegarze sterującym, rozliczenie pobranej energii elektrycznej nastąpi wg ceny strefy droższej”. Również później zawierane ze skarżącym umowy z dnia 14.03.2001 r. i z dnia 22.11.2001 r. zawierały jedynie zapis, zgodnie z którym „w przypadku stwierdzenia pobierania przez Odbiorcę energii do celów niezgodnych z umową, wymagających stosowania innej grupy taryfowej, Odbiorca zobowiązany jest wyrównać różnicę należności za cały okres trwania nieprawidłowości nie objętych przedawnieniem roszczeń” (§8 pkt 3

umowy). Tak więc oczywistym jest, iż Zakład dokonał samowolnie zmiany warunków umowy wiążącej go ze skarżącym. Mógł tego dokonać z uwagi na posiadaną siłę rynkową (pozycję dominującą), która umożliwiała mu działanie w znacznym zakresie niezależnie od kontrahentów i konsumentów (art. 4 pkt 9 ustawy).

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy Prawo energetyczne (Dz.U. z 1997 r. Nr 54, poz. 348 z późn. zm.) *w razie nielegalnego pobierania paliw lub energii z sieci przedsiębiorstwo energetyczne pobiera opłaty za nielegalnie pobrane paliwo lub energię w wysokości określonej w taryfach lub dochodzi odszkodowania na zasadach ogólnych*. Zapis ten gwarantuje odbiorcom, iż nie będą oni podlegać sankcjom arbitralnie ustalonym przez Zakład. Jego rozwinięciem są przepisy §5, §38 i §39 rozporządzenia taryfowego z 1998 r. oraz §5, §46 i §47 rozporządzenia taryfowego z 2000 r., zgodnie z którymi Zakład opracował taryfy obowiązujące w okresie stosowania przedmiotowej praktyki (1.02.2000 – 10.07.2001), tj. taryfę nr 7/32-Z zatwierdzoną decyzją Prezesa URE nr DTA-821/2685-A/1/99/DK i taryfę z 2000 r. zatwierdzoną decyzją Prezesa URE nr DTA-821/2685-B/8/2000/DK.

Zgodnie z taryfą nr 7/32-Z, w przypadku nielegalnego poboru energii polegającego na: c) dokonaniu przez odbiorcę bez zgody dostawcy zmian w układzie pomiarowo-rozliczeniowym, odbiorca ponosi opłatę wyliczoną wg następującego wzoru $O=2x[ExS_{zg}+ExC]$ (pkt 4.3.2. taryfy), natomiast taryfa z 2000 r. stanowiła, iż opłaty za energię elektryczną pobraną w przypadkach, o których mowa w punkcie 9.1.b) (m.in. dokonywanie w układzie pomiarowo-rozliczeniowym uszkodzeń lub manipulacji) pobiera się w wysokości dwukrotnych cen i stawek opłat określonych w taryfie dla danej grupy odbiorców, jeżeli umowa sprzedaży energii elektrycznej nie stanowi inaczej. Taryfy, o których mowa, nie przewidywały – podobnie jak umowa sprzedaży energii elektrycznej, o czym mowa powyżej – dodatkowej sankcji w postaci ograniczenia na 12 miesięcy prawa do wyboru grupy taryfowej G12 i rozliczania dwustrefowego.

Konkludując, w opinii Prezesa Urzędu, nakładanie na odbiorców omawianej sankcji nie miało podstaw prawnych. Już sam fakt stosowania przez Zakład praktyki nie mającej umocowania w obowiązujących przepisach – a nawet sprzecznej z cyt. §30 ust. 1 i §9 ust. 2 rozporządzeń taryfowych – oraz w wiążącej strony umowie sprzedaży energii elektrycznej decyduje o uznaniu jej za uciążliwą dla odbiorców.

Prezes Urzędu miał również na uwadze informację udzieloną przez Urząd Regulacji Energetyki, zgodnie z którą podobnych praktyk nie stwierdzono w przypadku działalności innych przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej na terenie województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego. Pozwala to traktować postępowanie Zakładu jako stanowiące wyjątek od zasad powszechnie respektowanych na rynku przez innych przedsiębiorców. Warunek odbiegający na niekorzyść odbiorców od warunków stosowanych przez potencjalnych konkurentów na innych rynkach geograficznych jest bez wątpienia warunkiem uciążliwym, o którym mowa w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy.

Nie bez znaczenia dla powyższej oceny miał również fakt zakwestionowania omawianej praktyki przez Urząd Regulacji Energetyki Północny Oddział Terenowy z siedzibą w Gdańsku oraz fakt dobrowolnego wycofania się Zakładu z jej stosowania.

Należy jednak zauważyć, że na praktykę, o której mowa w postanowieniu o wszczęciu postępowania antymonopolowego, składa się nie tylko stosowanie przez Zakład w okresie od 1.02.2000 r. do 10.07.2001 r. niedozwolonej sankcji w postaci ograniczenia odbiorcy prawa wyboru dwustrefowej grupy taryfowej, lecz również jednoczesność stosowania tej sankcji z sankcjami – opłatami wyrównawczymi ustalonymi zgodnie z obowiązującą taryfą.

Prezes Urzędu ustalił, że Zakład nie obciążył skarżącego, jak również pozostałych 24 odbiorców opłatami wyrównawczymi (rozumianymi jako opłaty za nielegalny pobór energii elektrycznej) zgodnie z obowiązującą taryfą. I tak, w przypadku Pana Tadeusza Picholi

Zakład był na podstawie taryfy z 2000 r. uprawniony do pobrania opłaty w wysokości dwukrotności cen i stawek opłat (pkt 9.2. taryfy), obliczonych dla całego, nie objętego przedawnieniem okresu udowodnionego nielegalnego pobierania energii elektrycznej (pkt 9.4. taryfy). Zakład nie skorzystał z tej możliwości (z zasady dwukrotności), lecz jedynie dokonał przeliczenia pobranej energii w ten sposób, że w miejsce cen i stawek opłat obowiązujących dla grupy taryfowej G12 zastosował ceny i stawki opłat przewidziane dla grupy taryfowej G11. Tym samym, należy uznać, iż Zakład w ogóle nie nałożył na skarżącego opłaty za nielegalny pobór na podstawie obowiązującej taryfy. Analogicznie postąpił Zakład w pozostałych 24 przypadkach. Zapytany przez Prezesa Urzędu o powody swojego postępowania, Zakład wyjaśnił, że nie stosował zasady dwukrotności, gdyż ta nie obowiązywała przez cały okres podlegający przeliczeniu. Gdyby Zakład zastosował się do obowiązującej taryfy (zasady dwukrotności), to kwota opłaty za nielegalny pobór w przypadku skarżącego wyniosłaby 1.423,00 zł netto, podczas gdy w wyniku przeliczenia do grupy G11 został on obciążony kwotą 711,50 zł netto. Wątek dotyczący ewentualnej korzyści majątkowej Zakładu został rozwinięty poniżej.

Wobec powyższego, należało uznać, iż pomimo uciążliwości sankcji polegającej na uniemożliwieniu odbiorcom korzystania z rozliczeń w ramach grupy taryfowej G12, praktyka Zakładu określona w sentencji decyzji, faktycznie nie miała miejsca, co przesądza o konieczności wydania rozstrzygnięcia w oparciu o przepis art. 11 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym Prezes Urzędu nie wydaje decyzję o nie stwierdzeniu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję, jeżeli nie stwierdzi naruszenia zakazów określonych w art. 5 lub w art. 8 ustawy.

Ad. 2 W ocenie Prezesa Urzędu, na postępowaniu Zakładu w jego stosunkach z drobnymi odbiorcami pobierającymi energię na cele bytowe ciąży brzemień posiadanej 100% udziału w rynku dystrybucji energii elektrycznej. Organ antymonopolowy nie miał wątpliwości, iż Zakład określił zasady swojego postępowania w zakresie stosowania sankcji za niedozwolone manipulacje w zegarze sterującym układem pomiarowym według własnego uznania, wychodząc poza możliwości, jakie dawały mu obowiązująca taryfa dla energii elektrycznej i umowa sprzedaży energii elektrycznej. Wykorzystał w tym celu posiadaną pozycję dominującą (100% monopol) na rynku.

Zakładając istnienie rynku konkurencyjnego, odbiorca, dla którego korzystanie z rozliczeń dwustrefowych wiąże się z oszczędnościami, nie skorzystałby z „oferty” uczestnika dotyczącej zmiany grupy taryfowej z G12 na G11 mając do wyboru ofertę konkurenta gwarantującego mu zachowanie prawa wyboru grupy taryfowej. Ponadto, Zakład nie ukrywał w toku postępowania, że odebranie prawa do grupy G12 było rodzajem sankcji dla odbiorcy. Sankcje ze swojej natury są przymusowe i w sytuacji, gdy nie mają podstawy w obowiązujących przepisach oraz umowie z odbiorcą, należy logicznie przyjąć, że zostały narzucone przez podmiot je stosujący, tj. Zakład.

Ad. 3 W ocenie Prezesa Urzędu praktyka, o której mowa w sentencji decyzji, nie przyniosła Zakładowi w całkowitym rozliczeniu korzyści majątkowej będącej odpowiednikiem uciążliwości dla odbiorców.

Zakład poinformował, iż straty (nadpłaty) odbiorców wynikłe z przymusowego rozliczenia w grupie G11 przez okres 12 miesięcy po stwierdzeniu faktu niedozwolonej manipulacji zostały skompensowane, a nawet przewyższone przez kwotę „zaoszczędzoną” przez odbiorców na skutek zaniechania wyliczenia przez Zakład opłaty za nielegalny pobór w oparciu o zasadę dwukrotności cen i stawek opłat (na podstawie obowiązującej taryfy). W przypadku skarżącego, Zakład wskazał, że zapłacił on o 411,50 zł mniej. Tylko w jednym na 25 przypadków (przedstawionych w tabeli nr1) Zakład wyliczył stratę odbiorcy na kwotę

44,99 zł. Łączna kwota korzyści rozpatrywanej grupy odbiorców i będąca jej odpowiednikiem kwota straty Zakładu wyniosła 21.490,03 zł, co oznacza, że celem narzuconego przez Zakład sposobu rozliczeń w przypadku stwierdzenia manipulacji w zegarze nie było osiągnięcie korzyści majątkowej. Zakład poinformował, że nie odniósł również żadnych innych dodatkowych korzyści w wyniku stosowanej praktyki. Tym samym, konieczna przesłanka osiągnięcia przez Zakład nieuzasadnionych korzyści nie została spełniona, co uniemożliwia wydanie decyzji o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję na podstawie art. 10 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy.

Wobec powyższego, na podstawie art. 11 ust. 1 w związku z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy, należało orzec o nie stwierdzeniu stosowania przez uczestnika praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w sentencji decyzji.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Odwołanie należy przesłać na adres Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Bydgoszczy.